

Entomologisch onderzoek, entomologische verzamelingen en het Nagoya Protocol

Jan-Willem Mantel

TREFWOORDEN

Collecties, entomologie, internationale wetgeving, schenking, vergunningen

Entomologische Berichten 75 (4): 126-130

Op 12 oktober 2014 werd het zogenaamde Nagoya Protocol bij het Verdrag inzake Biologische Diversiteit van kracht. Zoals het er naar uitziet wordt dit protocol, of liever de wetgeving waarmee het protocol wordt geïmplementeerd, iets om rekening mee te houden bij sommige entomologische verzamel- en onderzoekprojecten, en ook bij voorgenomen overdracht van sommige (delen van) entomologische collecties aan collectiebeherende instituten. In dit artikel wordt geprobeerd dat 'sommige' zo goed als dat momenteel mogelijk is te omlijnen, om zo de consequenties voor leden van de Nederlandse Entomologische Vereniging van het 'Nagoya'-complex van wetgeving aan te geven. Verder wordt het Nagoya Protocol geplaatst in het ruimere kader van nationale en internationale wetgeving rond toegang tot genetische bronnen en het delen van de opbrengsten uit het gebruik daarvan. Het wetgevingscomplex is nog volop in ontwikkeling en er is nog veel onduidelijk. Daarom is het te overwegen om bij voorgenomen grote collectie-overdrachten gespecialiseerd advies in te winnen. Hetzelfde geldt voor verzamelexpedities waarin de gezochte specimen direct of in de toekomst het onderwerp kunnen zijn van toepassings-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek. Aan het slot van het artikel komen enkele informatiebronnen aan de orde.

Het Nagoya Protocol

Voluit heet het Nagoya Protocol 'the Nagoya-Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity'. Het is aangenomen in 2010 in Nagoya, op de tiende bijeenkomst van partijen bij het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (Convention on Biological Diversity, CBD). Dit gebeurde tot grote opluchting van het Japanse presidium (figuur 1), want aan de acceptatie van de tekst zijn jaren van onderhandelingen vooraf gegaan, waarbij op verschillende momenten overeenstemming buiten bereik leek. Volgens artikel 33 van het protocol wordt het van kracht op de negentigste dag nadat het vijftigste land het protocol heeft geratificeerd. Op 12 oktober 2014 was het zover, tijdens de twaalfde bijeenkomst van partijen bij de CBD in Pyeongchang, Zuid-Korea.

Het protocol is niet los te zien van de CBD zelf. Dit internationale verdrag, dat einde 1993 van kracht werd, bevat drie doelstellingen: behoud van biodiversiteit, duurzame benutting van biodiversiteit, en eerlijk delen van de voordelen van de benutting van genetische bronnen. Kernbegrippen uit het protocol zoals 'genetische bron' en 'benutten' worden dus al in de CBD zelf gebruikt, maar krijgen pas in het protocol definities, die vervolgens in een groot aantal voorschriften en regels worden gebruikt. Het principe achter het eerlijk delen van de voordelen is natuurlijk dat (partijen in) landen van oorsprong kunnen meeprofiten, als buitenlandse partijen met gebruik van biologisch materiaal afkomstig uit die landen producten of diensten

ontwikkelen die grote opbrengsten genereren: een eerlijke en redelijke deling van opbrengsten in plaats van, zoals het vaak genoemd wordt, biopiraterij.

Dat delen in de opbrengst is al heel lang een veelgebruikt principe bij de exploitatie van minerale rijkdommen door buitenlandse partijen. Het is goed mogelijk om het Nagoya Protocol in eenzelfde soort context te zien. Het protocol houdt zich echter niet bezig met onttrekken van biologisch materiaal uit de natuur om dat als handelswaar in het verkeer te brengen, maar legt een grote nadruk op wetenschappelijk onderzoek.

Het Nagoya Protocol staat niet op zichzelf. Zoals aangegeven is het een uitwerking van de derde doelstelling van de CBD. Het wordt uitgewerkt in nationale wetgeving, en sinds midden 2014 ook in wetgeving van de Europese Unie. Om de implicaties voor onderzoek en collectiebeheer van leden van de Nederlandse Entomologische Vereniging (NEV) te zien, moeten we daarom het gehele juridische landschap overzien. Figuur 2 brengt dat landschap op hoofdlijnen in beeld.

Aan de basis ligt een beoogde transactie. Een partij, bijvoorbeeld een onderzoeker of een onderzoeksinstituut, wil in een bepaald land biologisch onderzoeksmateriaal (genetische bronnen) verzamelen en dat meenemen naar het eigen land om het materiaal daar te onderzoeken. Daartoe geeft een autoriteit in het land waar verzameld wordt – in Nagoya-termen het 'herkomstland' – toestemming op basis van voorafgaande inzage in de verzamel- en onderzoeksdoelstellingen: 'prior informed consent'. Vervolgens sluiten de onderzoekers met deze autoriteit

1. Het Nagoya-Protocol aanvaard. Foto: secretariaat CBD
1. The Nagoya-Protocol accepted.

of met aangewezen andere partijen een overeenkomst die de voorwaarden regelt waaronder het biologisch materiaal verzameld kan worden en eventuele opbrengsten die volgen uit onderzoek en toepassing van onderzoeksresultaten, gedeeld gaan worden met die partijen in het herkomstland.

Terug in het 'gebruikersland' wordt het materiaal onderzocht en worden eventueel toepassingen ontwikkeld en opbrengsten gegenereerd. Op basis van de afgesloten overeenkomst worden die opbrengsten gedeeld met partijen in het herkomstland. Dat kunnen monetaire opbrengsten zijn, bijvoorbeeld een percentage van de winst, maar ook niet-monetaire baten, waaronder wetenschappelijke samenwerking, overdracht van praktische knowhow, hulp bij de ontwikkeling van lokale expertise, en meer. Het gaat volgens artikel 5.1 van het protocol immers zowel om baten van de toepassing van resultaten van – sommig – onderzoek, als om baten van onderzoek doen zelf.

Welke juridisch dwingende reden zou iemand kunnen hebben om zo'n overeenkomst af te sluiten en er zich vervolgens, weer terug in Nederland, aan houden? Geen reden die rechtstreeks volgt uit het Nagoya Protocol, want dat bindt alleen staten, geen burgerlijke partijen, zelfs niet in landen die het protocol hebben geratificeerd. Toch is het protocol indirect ook voor die partijen van belang, ten eerste in verband met de voorbereiding van toekomstige verzamelexpedities. Landen die het protocol geratificeerd hebben, zijn verplicht om de procedures rond het verwerven van 'prior informed consent' en afsluiten van overeenkomsten rond het verzamelen, als ze die hebben, te publiceren. Daarmee komt de nationale wetgeving links in het schema in beeld. Dankzij het protocol weet je waar je bij verzamelen rekening mee moet houden, als het gaat om toestemmingsverwerving en het delen van eventuele baten van onderzoek. Ten tweede – rechts in het schema – verplicht het protocol de landen waarin het onderzoek uitgevoerd wordt, de gebruikerslanden, om toezicht te houden op de uitvoering van die overeenkomsten en zelfs om maatregelen te nemen die niet-nakoming tegengaan. Het Nagoya Protocol geeft een herkomstland dat voorwaarden aan de verzameling van biologisch materiaal stelt, als het ware een arm om over de landsgrenzen heen nakoming van die voorwaarden af te dwingen.

Tenslotte zou de EU de EU niet zijn zonder wetgeving die de maatregelen die lidstaten treffen om nakoming te bevorderen, probeert te uniformeren. Bovendien is de EU zelf partij bij het protocol, waardoor de verplichtingen van een gebruikersland ook op haar drukken. Op 16 april 2014 werd een Europese verordening aangenomen die, gelijktijdig met het Nagoya Protocol

zelf, op 12 oktober 2014 van kracht is geworden: de 'Verordening nr. 511/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende voor gebruikers bestemde nalevingsmaatregelen uit het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit hun gebruik in de Unie', zoals de titel van de officiële Nederlandse versie luidt.

Naast de EU hebben tot en met begin april 2016 73 andere partijen het Protocol geratificeerd (figuur 3).

Het Nederlandse parlement heeft in december 2015 ratificatie goedgekeurd. Het proces waarna de ratificatie formeel van kracht wordt, was bij acceptatie van dit artikel echter nog niet afgerond. Te zijner tijd zal de ratificatie worden vermeld op de website van het Verdrag inzake de biologische diversiteit. Verder zal op korte termijn het Koninklijk Besluit worden ondertekend waarin de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) als toezichthouder wordt benoemd. Direct na ondertekening volgt publicatie en daarmee is het hele systeem in Nederland operationeel. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de Europese Verordening die hierboven werd genoemd, al sinds 12 oktober 2014 van kracht is, met één jaar uitstel voor een paar belangrijke artikelen. Zo'n uitstel gold onder andere voor het artikel 4 over verplichtingen voor gebruikers, waar we in het onderstaande nog op terugkomen. Zowel verzamelaars, onderzoekers als collectiebeheerders kunnen met dat artikel te maken krijgen. Deze verplichtingen gelden vanaf 12 oktober 2015, óók in Nederland.

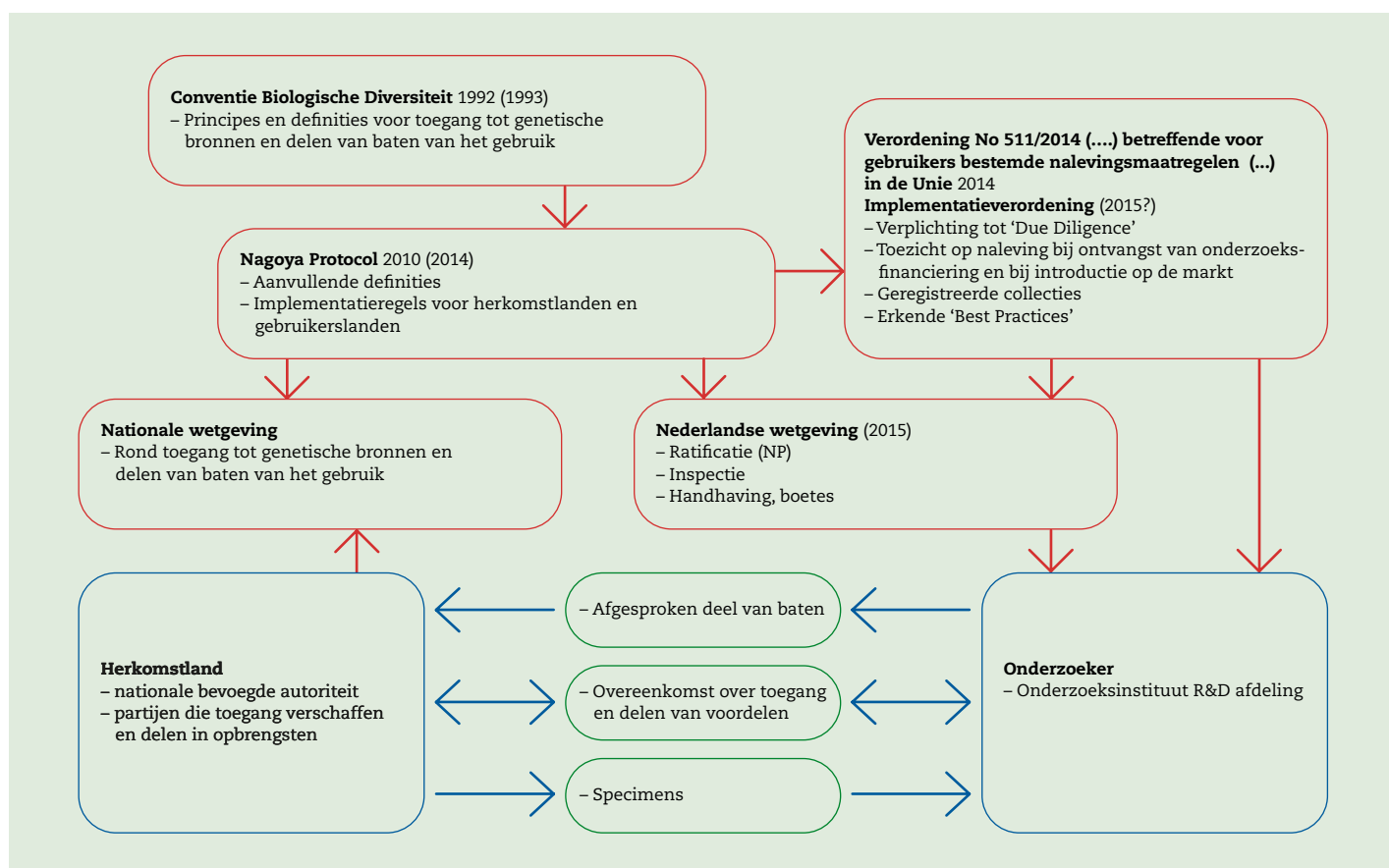
Entomologisch onderzoek

Entomologie biedt een dwarsdoorsnede door vele wetenschappelijke disciplines: taxonomie en systematiek, ecologie, ethologie, genetica, landbouwkunde, chemie, materiaalkunde, robotica, communicatiewetenschap, optica, en meer. Of, andersom, veel wetenschappelijke disciplines hebben een entomologische component. Dat maakt het des te belangrijker om scherp te krijgen wat nou eigenlijk het derde doel van de Conventie Biologische Diversiteit is die in het protocol wordt uitgewerkt: de eerlijke deling van voordelen van het gebruik van genetische bronnen.

Om te beginnen dus: heeft entomologisch onderzoek met 'genetische bronnen' te maken en valt dat onderzoek tot het bedoelde 'gebruik' te rekenen? Voor een antwoord is een blik op enkele definities nodig. We kunnen hierbij naar de definities in de Nederlandse versie van de Europese Verordening kijken, die een vertaling zijn van de definities uit het Nagoya Protocol zelf. Genetisch materiaal wordt daarin gedefinieerd als al het materiaal van plantaardige, dierlijke, microbiële of andere oorsprong dat functionele eenheden van de erfelijkheid bevat. Genetische rijkdommen ('genetic resources') betreft genetisch materiaal van feitelijke of potentiële waarde. Gebruik van genetische rijkdommen tenslotte betreft onderzoek en ontwikkeling van de genetische en/of biochemische samenstelling van genetische rijkdommen (.....).

Deze definities laten nog wel wat te raden over. Onder 'functionele eenheden van erfelijkheid' bijvoorbeeld worden genen verstaan, maar ook DNA, en DNA plus RNA. Maar toch valt al direct heel veel van het entomologisch onderzoek uit te sluiten uit het bereik van het Nagoya Protocol en de wetgeving die daarmee samenhangt. Al het onderzoek dat niet de 'genetische en/of biochemische samenstelling' van verzameld entomologisch materiaal betreft, blijft buiten bereik.

Verder gaat het niet zomaar over 'onderzoek', maar over 'onderzoek en ontwikkeling'. Dat lijkt te suggereren dat het protocol en de verordening niet gaan over onderzoek dat enkel wordt uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan de groei van

2. Het 'Nagoya-systeem' van wetgeving over toegang tot genetische bronnen en delen van de voordelen van het gebruik daarvan.
2. The 'Nagoya' system of legislation concerning access to genetic resources and sharing of benefits of their utilisation.

wetenschappelijke kennis als zodanig – bijvoorbeeld zuiver beschrijvend taxonomisch onderzoek. Die term 'ontwikkeling' lijkt aan te duiden dat het onderzoek ook een praktisch doel moet dienen: de ontwikkeling van een gewenst product, een gewenste dienst of methode. Verder zou bijvoorbeeld toepassingsgericht gedrags- of biomechanisch onderzoek niet als 'gebruik van genetische bronnen' aangemerkt kunnen worden, als in dat onderzoek de genetische of biochemische samenstelling van de onderzochte insecten buiten beschouwing blijft.

Helemaal zeker zijn deze inperkingen overigens niet. Voor entomologische onderzoekers, net als voor andere onderzoekers die met in het buitenland verzameld biologisch materiaal werken, blijft het daarom verstandig om de komende jaren de ontwikkelingen in de interpretatie van de protocolteksten te blijven volgen, of om juridische experts te raadplegen als zij verzamel- en onderzoeksplannen opvatten die enigszins raken aan 'onderzoek en ontwikkeling' en/of die de genetische of biochemische samenstelling betreffen van verzameld entomologisch materiaal.

Entomologische verzamelingen

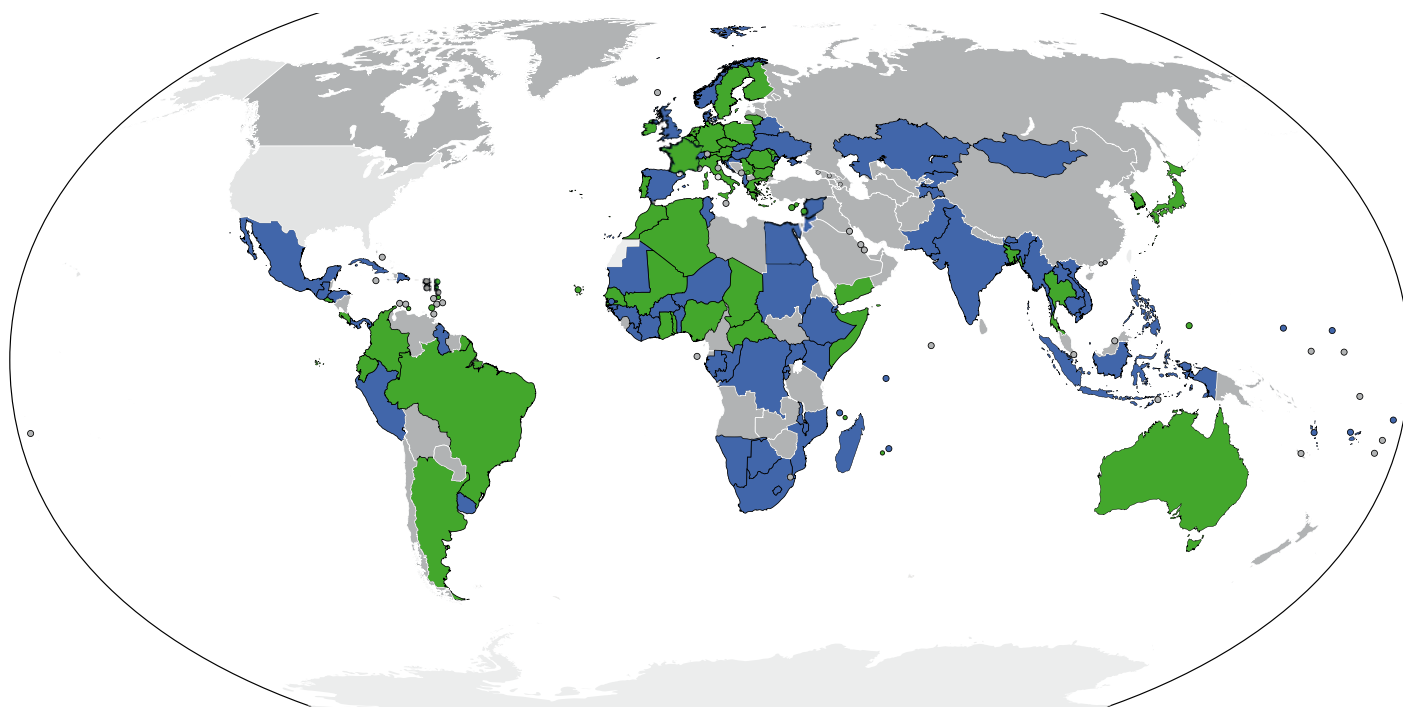
Het doel van een voorgenomen onderzoek geeft dus een eerste aanwijzing voor beantwoording van de vraag of, en zo ja hoe, NEV-leden zich iets moeten aantrekken van het Nagoya Protocol en de daaraan gerelateerde wetgeving. Daarmee zijn we er echter nog niet. We moeten ook kijken naar het entomologisch onderzoeksmateriaal, de insecten zelf.

In vele (niet alle) gevallen zijn dat verzamelde, gedode en geprepareerde insecten. Het is misschien even wennen aan het idee, maar die hoedanigheid diskwalificeert ze niet zomaar als 'genetische bronnen', zelfs al zijn de insecten tientallen jaren

geleden verzameld. Het blijkt immers steeds beter mogelijk om met analytische en statistische methoden uit zulke preparaten DNA te winnen en daar de sequentie van te bepalen. Dat maakt ze 'genetisch materiaal' in de zin van het protocol. Dat materiaal zal allicht in een of ander opzicht 'van actuele of potentiële waarde' zijn; immers 'waarde' is in het protocol een ongedefinieerde term en daar komt dat 'potentiële' dan nog bovenop. Daarmee zijn de preparaten, letterlijk per definitie, genetische bronnen! Dat zijn ze, zonder dat het onderzoek met het oog waarop ze ooit zijn verzameld, 'benutting' in de zin van het protocol hoefde te zijn.

Preparaten waarbij methoden en stoffen zijn gebruikt die al het DNA zouden moeten vernietigen lijken buiten de definitie te vallen. Echter, hoewel DNA fragmenteren gemakkelijk is, blijkt echte vernietiging daarvan toch wat minder eenvoudig te zijn. Hedendaagse statistische bewerking kan op basis van sterk gefragmenteerd DNA vaak toch nog tot bruikbare sequenties komen en de methoden zijn nog steeds in ontwikkeling. Bovendien: in de definitie van 'benutten' van een genetische bron is ook onderzoek naar de biochemische, en niet enkel genetische, samenstelling van het preparaat begrepen. Zo snel is een gedood en geprepareerd insect dus niet van de status van genetische bron af.

De simpele juridische waarheid lijkt dan ook te zijn dat de verzamelingen met entomologische preparaten die veel NEV-leden beheren, beschouwd moeten worden als verzamelingen van genetische bronnen, ook al zijn die verzamelingen tot stand gekomen om zuiver beschrijvend onderzoek te doen, of zelfs primair om een staalkaart van entomologische diversiteit te kunnen tonen, zonder enig beoogd product, of beoogde dienst of methode. Hetzelfde geldt voor veel verzamelingen in universiteiten, natuurhistorische musea en andere onderzoeksinstituten.

3. Ratificatie van het Nagoya Protocol. Blauw: geratificeerd; groen: ondertekend maar (nog) niet geratificeerd; donkergrijs: wel partij bij de Conventie Biologische Diversiteit maar Nagoya Protocol (nog) niet ondertekend; lichtgrijs: geen partij bij de Conventie Biologische Diversiteit. Bron: L. tak – eigen werk, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=40243642>

3. Ratification of the Nagoya-Protocol. Blue: ratified the protocol; green: signed but not (yet) ratified; dark gray: party to the Convention on Biological Diversity but no signatory of the Nagoya-Protocol; light grey: not a party to the Convention. Source: L. tak – own work, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=40243642>

Maar is dat oorspronkelijke verzameldoel dan niet bepalend voor de vraag of er sprake is van de mogelijkheid van 'benutting', van 'onderzoek en ontwikkeling', waar dan de baten van gedeeld zouden moeten worden? Niet helemaal. Het protocol dwingt af (in artikel 6.3.g.iv, om precies te zijn) dat betrokken partijen rekening houden met de mogelijkheid van verandering van het onderzoeks- en daarmee het verzameldoel, met 'change of intent'. Genetische bronnen kunnen verzameld worden zonder het doel er de genetische of biochemische samenstelling van te onderzoeken, maar later onderzoek kan wel degelijk dat doel hebben, en ook tot baten leiden. Dat kan ook onderzoek zijn dat wordt uitgevoerd door opvolgende eigenaren.

Het is vooral op dit punt dat de Europese Verordening forse impact kan hebben op houders van entomologische verzamelingen. In artikel 4 van de verordening eist de EU namelijk dat gebruikers bewijs kunnen tonen van de legale verkrijging van het onderzoeksmateriaal. Zulk bewijs moet de hierboven genoemde 'prior informed consent' van nationale autoriteiten in herkomstlanden betreffen en informatie verschaffen over wat er is afgesproken over onderzoek. Als gebruikers zulk bewijsmateriaal – vergunningen, overeenkomsten – niet kunnen tonen, zouden zij het gebruik van de genetische bronnen moeten staken. Doen ze dat ondanks ontbrekende documentatie niet, dan wordt de controlerende instantie (in Nederland dus de NVWA) bevoegd om maatregelen te nemen.

Net als bij de vraag 'Welk onderzoek wordt nu eigenlijk getroffen?' gelden ook hier een paar belangrijke inperkingen, die aan de andere kant ook weer niet alle entomologische verzamelingen buiten bereik van de wetgeving, en dus van de inspectie brengen. Een van die beperkingen is gelegen in het woordje 'gebruik' (in het protocol: utilisation). Zolang je de collectie niet 'gebruikt' ben je geen 'gebruiker' en hoef je dus ook niets te staken als je geen adequate documentatie kunt produceren. Het enkel beheer van de collectie zou onder de nieuwe wetgeving dus gewoon doorgang moeten kunnen vinden,

net als onderzoek aan de collectie dat zich niet richt op de genetische of biochemische samenstelling van de preparaten.

Echter, als het de bedoeling is om de collectie over te dragen aan een partij die meteen of op later moment de collectie wel wil kunnen 'gebruiken', dan kan het ontbreken van zulke documentatie wel degelijk een probleem gaan opleveren. Die opvolgende collectiehouders hebben namelijk, alweer volgens artikel 4 van de verordening, een plicht tot zorgvuldig onderzoek naar de juridische voorwaarden waaronder zij zouden mogen gebruiken. Binnen de wereld van Europese grote natuurhistorische musea zijn de gevolgen van het Nagoya Protocol en de verordening nog volop in discussie. Hoe die ook afloopt: het ligt voor de hand dat deze musea terughoudend zullen worden bij de acceptatie van collecties waarbij zulke documentatie ontbreekt. In ieder geval zal dat gelden voor de musea zoals Naturalis, die hun collectie vooral als onderzoeksvoorraad zien en die in hun portefeuille van onderzoeksprojecten óók projecten opnemen die als 'gebruik' in de zin van het Nagoya Protocol opgevat kunnen worden.

Dan is er een tweede beperking van het bereik van protocol en verordening: lang niet iedere collectie hoeft op basis van dat 'prior informed consent' te zijn aangelegd. Als een land zulke toestemming en overeenkomsten niet eist, dan blijft alles wat in dat land is verzameld vanzelfsprekend buiten bereik van protocol en verordening. Veel landen laten metterdaad zulke eisen achterwege; ook landen die het Nagoya Protocol hebben geratificeerd of dat nog gaan doen, zoals Nederland zelf, of Duitsland. Het protocol en de verordening hebben verder geen terugwerkende kracht, dus materiaal verzameld voor 12 oktober 2014 valt eveneens buiten het bereik. Ook hierbij overigens een kanttekening. Het geografische en temporele toepassingsgebied van protocol en verordening zijn beperkt, maar dat neemt niet weg dat individuele landen al (lang) voor de ingangsdatum eigen wetgeving kunnen hebben uitgevaardigd rond toegang tot genetische bronnen, en ook niet dat een land dat het Nagoya

Protocol niet heeft geratificeerd, toch zulke eigen wetgeving heeft. Maleisië is van beide een voorbeeld.

Informatie en advies

Niet alle entomologische onderzoek is 'onderzoek en ontwikkeling' in de zin van het Nagoya Protocol. Entomologische collecties kunnen als verzameling van 'genetische bronnen' aangemerkt worden zonder dat ze zijn opgebouwd met het doel om de genetische of biochemische samenstelling van specimens uit die collectie te onderzoeken. Het ene land heeft het protocol geratificeerd, het andere niet. De tijdgrens van 12 oktober 2014 is belangrijk, maar ook weer niet absoluut. Opvolgende eigenaren van collecties kunnen onder invloed van protocol en verordening heel wat terughoudender worden in de aanvaarding van collecties dan ze vroeger waren. Wat moet je dus doen als je een entomologische collectie wilt aanvullen, onderzoek naar de genetische of biochemische samenstelling wilt doen of collecties in eigendom wilt overdragen?

Sinds de inwerkingtreding van het protocol is gelukkig het een en ander op het internet te vinden dat met enige omzichtigheid als stappenplan voor entomologische onderzoekers en verzamelaars gebruikt kan worden. Voor verzamelexpedities met een onderzoeksdoel is zo'n stappenplan te vinden op de website www.absfocalpoint.nl, aangelegd door het zo geheten Nederlandse ABS-loket (ABS: access and benefit sharing). In het plan wordt sterk de nadruk gelegd op samenwerking met partners in het herkomstland (het land waarin verzameld gaat worden). Echter, via de officiële informatiebronnen en autoriteiten is vaak maar heel moeilijk, of zelfs helemaal niet, informatie te vinden over wat er nu precies aan wetgeving geldt en hoe de procedures zijn. Lokale partijen zijn waarschijnlijk beter op de hoogte. Bovendien is in sommige landen (Maleisië opnieuw als voorbeeld) samenwerking met lokale onderzoeksinstellingen vereist voor een verzamelvergunning. Bij nieuwe verzamelexpedities is dit soort informatie vaak cruciaal. Vanzelfsprekend moeten de officiële informatiekanalen niet overgeslagen worden, waaronder als eerste het ABS clearing house, dat wordt bijgehouden door het secretariaat van de Conventie

Biologische Diversiteit (<https://absch.cbd.int/countries>; zie bij 'country information').

Voor niet-professionele verzamelaars en onderzoekers zal het in veel gevallen niet haalbaar zijn om zich te verdiepen in de juridische achtergronden van en ontwikkelingen rond het Nagoya Protocol. Wie een poging wil wagen zou de uitvoering toelichting kunnen downloaden die de IUCN, met steun van Duitsland en Denemarken, heeft laten opstellen: https://cms-data.iucn.org/downloads/an_explanatory_guide_to_the_nagoya_protocol.pdf.

Ontwikkelingen in de wetgeving kunnen gevolgd worden via het eerder genoemde ABS-loket, de website van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (www.cbd.int) en de site die de Europese Commissie over dit onderwerp heeft aangelegd: <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/international/abs/>. Op deze site zijn, naast de tekst van de verordening en gerelateerde documenten, ook de 'Frequently Asked Questions' te vinden waaruit eerder werd geciteerd. De commissie zal naar verwachting in de loop van dit of het komend jaar bovendien een aantal handleidingen, 'guidance documents', laten verschijnen, waaronder een gids voor wetenschappelijk onderzoek. Vele belanghebbende partijen zoals brancheorganisaties in sectoren zoals de biotechnologie, zaadveredeling en cosmetica hebben eveneens informatie beschikbaar.

Niettemin: het onderwerp is complex en bovendien dynamisch. Landen gaan het protocol ratificeren en hun wetgeving veranderen. Interpretaties van kernbegrippen zullen zich ontwikkelen en mogelijk de inzet van rechtszaken worden. Dit artikel geeft een introductie maar kan beslist niet als gezaghebbend gelden als zich serieuze juridische vragen aandienen. Over hoe één en ander gaat werken is domweg nog veel onbekend. Advies inwinnen is dan ook sterk aan te raden; bij voorgenomen eigendomsoverdracht van collecties bij de beoogde ontvangende natuurhistorische musea en bij voorgenomen verzamel-expedities bij de juridische afdeling van het betrokken onderzoeksinstituut of bij gespecialiseerde adviesbureaus.

Geaccepteerd: 18 april 2016

Summary

Entomological research and collections and the Nagoya Protocol

On the 12th of October, 2014, the so-called Nagoya Protocol of the Convention on Biological Diversity entered into force. The protocol, or rather the complex of regulations of which it is a component, will most likely be something that should be heeded when planning entomological collection and research projects, and similarly when contemplating ownership transference of entomological collections to collection managing institutes. This article will put the Nagoya Protocol in the context of national and international legislation with respect to access to genetic resources and sharing of benefits of their utilisation. It will try to define the scope of the protocol's pertinent provisions as clearly as currently possible and thereby indicate the consequences the protocol and related regulations may have for members of the Netherlands Entomological Society. The complex of regulations is still being developed and not everything is yet clear. When planning transfer of ownership of large collections, consulting with specialists would seem advisable. The same applies for entomological collecting expeditions in which the targeted specimens may be subject to application-oriented scientific research, now or in the future. This article is concluded by reviewing some sources of information.

